

СВЕПРАВОСЛАВНА ТЕОЛОШКА КОНФЕРЕНЦИЈА У БЕОГРАДУ ОДРЖАНА У ВРЕМЕНУ ОД 1—15. СЕПТЕМБРА 1966.

Београдска свеправославна теолошка конференција сазвана је на основу одлука Прве и Треће родоске конференције одржане 1961 и 1964 године. Прва родоска конференција, сазвана с циљем да на њој Православље проучи своје проблеме који се односе на његово унапређење и даљи развитак као и на одређивање његовог места у хришћанству и свету, саставила је каталог тема које треба да буду проучене од свих помесних православних цркава да би будући свеправославни синод, чије се сазивање и потреба предвиђају, донео коначне одлуке. У овом каталогу налазе се и теме које носе изразито екуменски карактер, јер се из њих види да Православље жели не само подробније упознавање с развитаком и суштином других хришћанских цркава и вероисповедних заједница већ и успостављање ближих додира као и остваривање могућих приближавања према постојећем степену сродности с њима. Тако док се са Англиканцима жели гајење добрих односа и зближавање у светлости позитивних предуслова, дотле се са Старокатолицима жели унапређивање односа у духу досадашњих богословских дискусија и изјава као и стремљења Старокатолика ка јединству с Православнима.

С обзиром на актуелне догађаје, потребе савременог човека и друштва и стремљења у целом хришћанском и нехришћанском свету, Православље је дало предност темама екуменског карактера, те је проблем успостављања нарушеног хришћанског јединства и бољих међусобних односа у свету уопште и хришћанском посебно постао доминантан.

У овом екуменском духу налазе се и одлуке Треће родоске конференције посвећене искључиво екуменској проблематици, посебно проблемима односа са Англиканцима и Старокатолицима, које су и довеле до сазивања и одржавања Београдске свеправославне конференције. Јер је на овој родоској конференцији одлучено да се ради настављања разговора са Англиканцима и Старокатолицима формирају свеправославне теолошке комисије од стручњака теолога, с тим што ће Комисија за разговоре са Англиканцима расправљати углавном о проблемима који се налазе у каталогу тема састављеног од Васељенске патријаршије, а Комисија за разговоре са Старокатолицима припремити православне ставове за будуће разговоре с њима и то на основу симболичких, догматских и литургијских текстова Старокатоличке цркве и резултата ранијих теолошких разговора.

Ове комисије за разговоре са Англиканцима и Старокатолицима формиране су одређивањем делегација од скоро сваке помесне право-

славне цркве, састављених од епископа и професора највиших богословских школа. Тако су остварени услови за одржавање Београдске свеправославне теолошке конференције, коју је на предлог Његове светости патријарха српског господина Германа сазвао васељенски патријарх господин Атинагора. Ова конференција је одржана под покровитељством Српске православне цркве, а уз изобилну финансиску и другу помоћ државних власти, што је учинило да делегације буду добро смештене, збринуте и задовољне својим боравком у Београду и Југославији.

Свакако је одржавање Свеправославне теолошке конференције у Београду, под непосредним покровитељством патријарха Српске цркве велика част за Српску православну цркву, јер је ова конференција јединствени догађај у међусобним односима сестринских православних цркава, утолико више што се на овој Конференцији радило о проблему хришћанског јединства које је важно не само за испуњење Христових речи: да сви буду једно, већ и за остварење јединства међу народима целог света, за мир на земљи и добру вољу међу људима.

I

ОТВАРАЊЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ

Свеправославна теолошка конференција отворена је у свечаној сали Српске патријаршије у Београду 1. септембра 1966. године. Пре отварања Конференције служена је света архијерејска литургија у Саборној цркви, на којој је чинодејствовао Његово високопреосвештенство митрополит загребачки г. др Дамаскин с већим бројем архијереја, протојереја-ставрофора, протојереја и протођакона. После свете литургије отслужено је призивање Светога Духа, а одмах затим се прешло у трон-салу Патријаршије, где је Његова светост патријарх српски господин Герман са свога трона свечано отворио Конференцију овим поздравним говором:

„Високопреосвештена браћо Архијереји,

Поштована и драга господо изасланици,

Премилоствиви Господ Христос, који изобилно излива своју Милост на све оне који се подвизавају за добро, просперитет и неразделиво јединство Његове свете Цркве, сабрао вас је данас овде да удруженим силама просвећени Духом Светим, допринесете решењу оних проблема које данашње доба и потреба Цркве пред вас постављају.

Ми смо неизмерно благодарни Богу што се овај састанак одржава, баш овде у Београду и што се први пут у историји хришћанске Цркве изасланици скоро свих помесних православних цркава ту налазе на окупу, сабрани у име Господа Исуса Христа. А „где су два или три сабрани у име Његово онде је и Он међу њима“. Зато се молимо васкрсломе Христу Господу да нам да да осетимо Његово присуство међу нама да би свака наша мисао, да би свака наша реч и свако наше дело и одлука били прожети духом јеванђелског јединства; братске љубави и непоколебљиве верности светом Православљу.

Надамо се и уверени смо, драга моја у Христу браћо и господо изасланици, да ћете се ви, који сте цвет православне богословске науке, заложити свим срцем и душом и свом снагом свога просвећенога ума у тражењу и налажењу светоотачки мудрих решења за све овде постављене проблеме.

Дозволите нам сада, драги оци, браћо и господо, да из дубине срца топло поздравимо, како све вас овде присутне изасланике, тако и све предстојнике наших светих цркава:

Поздрављамо Свјатјејшег Атинагору, архиепископа константинопољског и Патријарха васељенског;

Поздрављамо Блажењејшег Христофора, Патријарха александријског;

Поздрављамо Блажењејшег Теодосија, Патријарха антиохијског;

Поздрављамо Блажењејшег Венедикта, Патријарха јерусалимског;

Поздрављамо Свјатјејшег Алексија, Патријарха московског и целе Русије;

Поздрављамо Свјатјејшег Јефрема, Патријарха Грузије;

Поздрављамо Блажењејшег Јустинијана, Патријарха румунског;

Поздрављамо Свјатјејшег Кирила, Патријарха бугарског;

Поздрављамо Блажењејшег Хризостома, Архиепископа атинског и целе Јеладе;

Поздрављамо Блажењејшег Макариоса, Архиепископа кипарскога;

Поздрављамо Високопреосвештеног Доротеја, Митрополита прашког и целе Чехословакије;

Поздрављамо Високопреосвештеног Стефана, Митрополита варшавског и целе Пољске;

Поздрављамо Високопреосвештеног Павла, Архиепископа карелијског и целе Финске.

Свима желимо добро здравље, дуг живот и спасење, а светим црквама њиховим духовно процветање.

Овим у име Оца и Сина и Духа Светога отварам заседање ове конференције и желим срећан и Богом благословен успешан рад“.

Затим су говорили, на грчком, у име Цариградског патријарха Високопреосвећени митрополит тијатирски и Велике Британије г. Атинагора (шеф делегације); за њим представник Александријске цркве, на грчком, митрополит аксомски г. Николај; после њега у име Руске цркве на руском и грчком, Високопреосвећени архиепископ бриселски г. Василије; у име Јерусалимске цркве, на грчком, Високопреосвећени архиепископ филаделфијски г. Епифаније; у име Румунске цркве, на француском, Високопреосвећени митрополит молдавски и сучавски г. Јустин; у име Кипарске цркве, на грчком, архимандрит Хрисант Саријанис; затим је неколико речи, на грчком, упутио најстарији члан делегације г. Панагиотис Трембелас, професор Теолошког факултета у Атини; у име Грчке цркве, на грчком, Високопреосвећени митрополит крфски и паксоски г. Методије; у име Чехословачке цркве, на руском, Преосвећени епископ прјашевски г. Николај; у име Пољске цркве, на руском, протојереј Серафим Железњаковић; и у име Финске цркве, на руском, свештеник Нило Карјома.

ФОРМИРАЊЕ КОМИСИЈА

После свечаног отварања Конференције формиране су Комисије у овом саставу:

а) *Комисија за дијалог са Англиканцима*

Цариградска црква: Митрополит тијатирски и Вел. Британије, Атинагора, архимандрит Иринеј Василиу, др Атанасије Деликостопулос; *Александријска црква:* Митрополит картагински Партеније, професор Герасимос Конидарис; *Јерусалимска црква:* Митрополит филаделфијски Епифаније, професор Панагиотис Трембелас; *Московска црква:* Архиепископ бриселски Василије, професор протопрезвитер Ливерије Воронов; *Српска црква:* Епископ далматински Стефан, професор др Милош Ердељан, професор др Благота Гардашевић, професор др Стојан Гошевић; *Румунска црква:* Митрополит молдавски Јустин, Епископ тирговиштеанулски Антим, професор Исидор Тодоран; *Бугарска црква:* Митрополит сливенски Никодим; *Кипарска црква:* Архимандрит Хрисант Саријанис, проф. Андреас Мицидис; *Грчка црква:* Митрополит крфски Методије, професор Панагиотис Брациотис; *Пољска црква:* протопрезвитер др Георгије Клиnger; *Чехословачка црква:* Епископ прјашевски Николај, протопрезвитер др Андреј Мигалов, протопрезвитер Радивој Јаковљевић; *Финска црква:* свештеник Нило Карјома.

б) *Комисија за дијалог са Старокатолицима*

Цариградска црква: Митрополит калавријски г. Емилијан, г. Емануел Фотиадис, професор Богословске школе на Халки; *Александријска црква:* Митрополит аксомски г. Николај; *Јерусалимска црква:* г. Андреас Фитракис, професор Теолошког факултета Атинског универзитета; *Руска црква:* Епископ дмитровски г. Филарет, г. Григориј Скобеј, кандидат богословља; *Српска црква:* Епископ моравички г. Сава, протојереј др Димитрије Димитријевић, професор Богословског факултета, протојереј др Душан Кашић, ректор Богословије „Св. Сава“; *Румунска црква:* свештеник Јон Коман, професор; *Бугарска црква:* архимандрит Серафим, доцент Духовне академије; *Грчка црква:* Митрополит веријски и науски г. Калиник, г. Иоанис Кармирис, професор Теолошког факултета Атинског универзитета; *Кипарска црква:* архимандрит Хризостом Кикотис, г. Антим Пападопулос, професор теологије; *Чехословачка црква:* протојереј др Георгије Новак, директор послова Митрополитског савета Православне цркве у Чехословачкој, протојереј Душан Сурма, директор Епархијске управе Прашке епархије, протојереј Павле Алеш, старшина православне парохије у Худобину; *Пољска црква:* протојереј Серафим Железњаковић, ректор Духовне семинарије и професор Духовне академије; *Финска црква:* свештеник Нило Карјома.

III

ПРОГРАМ РАДА КОНФЕРЕНЦИЈЕ

Конференција је одржавана по овом програму:

Седнице су се одржавале у згради Патријаршије (улаз из улице 7 јули бр. 5), II спрат, и то:

а) Комисија за Англиканску цркву у сали Патријаршијског управног одбора,

б) Комисија за Старокатоличку цркву у сали Светог архијерејског синода.

1. У току рада Конференције у радне дане у цркви Св. Саве (улица Крушедолска бр. 20), пет минута од хотела „Славије“, са почетком у 6,30 часова изјутра, организовано је служење архијерејске литургије. Служили су гости архијереји и свештеници — по распореду који је био накнадно утврђен. Са г. г. архијерејима служили су увек два бакона и певао Октет студената Богословског факултета.

2. Рад Конференције је од 9—13 часова (са прекидом и послужењем у 11 часова).

3. Званични језици на Конференцији су: српски, грчки и руски.

РАСПОРЕД РАДА

Четвртак, 1. IX — у 7,30 час. архијерејска литургија у Саборној цркви (преко пута Патријаршије). После литургије призивање Светог Духа. Пева свештенички хор „Стеван Христић“.

— у 10 час. свечано отворање Конференције у сали Светог архијерејског сабора. Конституисање комисија за утврђивање дневног реда у комисијама.

— После подне слободно.

Петак, 2. IX — Пре подне рад Конференције.

— После ручка у 16 час. излет на Авалу, манастир Раковицу и посета Музеју I устанка у Топчидеру.

Субота, 3. IX — Пре подне рад Конференције.

— У 11 час. полазак за Оплепац. Ручак на Опленцу. Повратак преко Аранђеловца са разледањем Буковичке Бање.

Недеља, 4. IX — Једнодневни излет у манастир Жичу поводом освећења конака у манастиру Жичи. Полазак у Жичу у 7 час.

— Ручак у манастиру Жичи.

Понедељак, 5. IX — Пре подне рад Конференције.

— После подне слободно.

Уторак, 6. IX — Пре подне рад Конференције.

— У 11 час. полазак за Светозарево. Разгледање фабрике каблова „Моша Пијаде“. Ручак. Обилазак цркве у Светозареву. Повратак преко манастира Манасије.

Среда, 7. IX — Пре подне рад Конференције.

— После подне посета Војном музеју и цркви Ружици. Полазак у 16 час. од хотела „Славије“.

— У 18 час. у сали Патријаршије концерт свештеничког хора „Стеван Христић“ и приказивање филмова.

Четвртак, 8. IX — Пре подне рад Конференције.

— После подне у 17 час. концерт хора Мадригалиста у Патријаршији.

Петак, 9. IX — Пре подне рад Конференције.

— После подне посета цркви Св. Марка, а затим одлазак на молебан у Богородичину цркву.

Субота, 10. IX — Пре подне рад Конференције.

— После подне слободно. У 18 час. у Саборној цркви свечано архијерејско бденије.

Недеља, 11. IX — Свечана служба у Саборној цркви. Служи Његова Светост Патријарх српски Г. Герман и шефови делегација. Почетак у 9 часова.

Понедељак 12. IX — У 9 ч. света архијерејска литургија у цркви Светог Александра Невског.

— После подне слободно.

— У 17 час. посета Богословском факултету.

Уторак, 13. IX — Пре подне рад Конференције.

— После подне у 18 час. молебан српским светитељима у Саборној цркви.

Среда, 14. IX — Пре подне рад Конференције.

— После подне посета Богословији Св. Саве у 17 часова.

Четвртак, 15. IX — Пре подне завршна седница Конференције. На завршетку благодарење у Патријаршијској капели.

— Од 19 час. пријем у Патријаршији.

IV

РАД КОМИСИЈА У СЕДНИЦАМА

Пошто су најпре решена нека питања процедуре и изабрано стално председништво: у Комисији за разговоре са Англиканцима митрополит тијатирски и Велике Британије г. Атинагора, а у Комисији за разговоре са Старокатолицима митрополит калавријски г. Емилијан, оба представници Васељенске патријаршије, приступило се читању припремљених реферата, по којима је дискусија била жива и исцрпна. У Комисији за разговоре са Англиканцима прочитани су ови реферати: Његово високопреосвештенство митрополит тијатирски и Велике Британије Атинагора, представник Васељенске патријаршије: О дијалогу православља и англиканизма, затим Његово високопреосвештенство архиепископ бриселски Василије, представник Московске патријаршије: Богословски дијалог између православне цркве и енглеске вероисповести и његови проблеми; проф. Л. Воронов, представник Московске патријаршије: Основне препреке око признавања валидности англиканског свештенства од стране православне цркве; Препоруке Сталног синода Румунске православне цркве које се односе на задатке и процедуру рада међуправославне комисије у Београду у погледу теолошког разговора са Англиканском црквом; Препору-

руке Сталног синода Румунске православне цркве које се односе на израду каталога дискутованих тема о којима није постигнут споразум и нових тема у англиканско-православним преговорима.

У Комисији пак за разговоре са Старокатолицима прочитани су следећи реферати: Емануел Фотиадис, професор Богословске школе на Халки, представник Васељенске патријаршије: О дијалогу са Старокатолицима; Препоруке Сталног синода Румунске православне цркве које се односе на установљење каталога тема за дијалог између Православне цркве и Старокатоличке цркве; Тезе Бугарске православне цркве за дијалог са Старокатоличком црквом; Др Душан Кашић, ректор Богословије „Свети Сава“, представник Српске православне цркве: Проблем апостолске сукцесије и валидности старокатоличке јерархије.

Све ове прилоге доносимо у српском преводу.